DÖRT KIZLAR KÖŞKÜ

Ayşe Ünüvar

Ağaçların altında bir kuyu vardı. Bahçenin tam ortasında. Köşk, kuyu ve ağaçlar âdeta bir üçgen oluşturuyor; bu üçgense bahçenin tam orta yerine denk geliyordu. Kenarları adam boyu yosunlu taşlarla örülü bahçe, çocuklar kadar büyüklerin de merak konusuydu. Lakin herkes merakını bastırır, yan gözle bile bakmaya cesaret edemezdi. Perili derdi büyükler. Peri var mı bilmeden korku salarlardı çocuklara. Çocuklarsa daha da meraklanır, gizli buzlu geçitler yollar deneyip dilince, kendince planlar kurarlardı. Bu çocuklardan biri de bendim. Diğerleri de oyun arkadaşlarım. Olmayanlar da vardı tabii. Diğer mahallenin çete başlı oğlanları, birkaç kez denemiş üç asma kilidi kırmaya yeltenirken büyüklere yakalanmışlardı. Bir avukat vardı. Para babası derlerdi. Yaşlı asık suratlı göbekli bu adamın bilmem kaçıncı kuşaktan bu köşke vâris olduğu ayyuka çıksa da ne adam ne de onun adamları konuyla alakalı ser verir sır vermezlerdi… "Vermesin bakalım!" derdi babam. "Biz kaçın kurasıyız. Bilmez miyiz sülalenin sülalesi onun da sülalesi. Bilmez miyiz onu avukat edip başımıza diken o sülalenin adı. Yoksa bunun anası belli babası belli amma bir yerden bir bulaşma var gibi. 'Var ki malı mülkü buna kaldı!' derler. Yoksa baldırı çıplağın biri. Hatta hatta soyadımızı alsın diyesilermiş de babasının gönlü olmayasıymış. Dedenin yalancısıyım… Elinin körü işte. Mal mülk buna kaldı. Ne evlendi ne barklandı, kime yedirecek o da belli değil ya… İşin ötesini sorma der bilen… Siz de sormayın bakın. O bahçenin, duvarın, yolun kıyısında görür duyarsam bacaklarınızı kırarım…" Annem hemen lafa karışır, "Aman haa bak çarpılırsınız da eliniz yüzünüz ters döner maazallah!" diye korkuya korku ekler yavaşça babama bakardı. Bakardı bakardı da kendileri de ürperirlerdi sahiden… Puslu, dumanlı, ürkütücü bir yerdi desem yalan olmaz ama merak işte. Hem de filozof merakı. Dibine köküne kadar. Ürpersek de korksak da düşeceğiz yola. Önce yosunlu duvarlar

aşılacak. Sonra bahçeye, kuyuya ulaşılacak. En sonra da köşke. Kızların çığlıklarının zaman zaman duyuluverdiği köşke. "Üç Kızlar Köşkü"ne girilecek. Merdivenlerden değil. Arkadaki kapıdan. Küçük mavi kapıdan. Görünür görünmez o kapıdan. Damağına basılınca açılan o kapıyı rahmetli dedemlerin bağ evinden biliyorum. Zaten alet edevatı da oradan toparladık. Ayakkabı tamircisiymiş dedem. Bir sandık kalmış ondan. Hücre sandık. Eşyaları tümden onun içinde. Çekiç... Mıh... Çuvaldız... Biz... Tığ... Sağlam aletler bunlar. Küflü biraz ama idare eder. Çuvaldızla şipdüşeni kanırtıp kapının falağını yerinden oynattık mı tamam. Kapıya el sığma bir aralık açarsak yüklenir de yükleniriz. Bugün olmadı yarın açarız kapıyı. Derdimiz ne? Çocukluk! Başka derdi olanların derdinden değil bizimki. Sandıklarda küplerde kalmış kalan, diyeni mi sorarsınız? Baş yastıklarına tıkıştırılmışmış, diyeni mi? Ha en ilginç olanı da köşke girmeyi düşlediğimiz kapının bulunduğu duvarın malıslı olduğu, malısın sonradan atıldığı, koskoca köşkte malısın ne aradığı, malıs karılırken biraz su biraz saman çokça toprak ve çil çil altının bir edilip harmanlandıktan sonra duvara yamanıp tahta malayla tesviye edilip, başı görünen altınlara vurulmak suretiyle malısa gömülüp iki güne kuruduğunu, güneşin şefkatle değdiği vakitlerde o duvarın parıl parıl yandığını yemin billah ederek anlatıp duranlara da kulak kabartmamak mümkün değildi ama çocuk aklımız sadece Üç Kızlar Köşkü'ne girdiğimizde çığlıkların duyulup duyulmayacağıydı. Belki de bu sebeple çocukların dilinde "Üç Kızlar Köşkü", büyüklerin dilinde "Dumanlı Köşk", hırsız ve definecilerin dilindeyse "Deli Köşk"tü burasının adı. "Bu köşkte deli mal var (altın-ahça)." anlamındaydı bu. Bazılarına göreyse köşke giren hırsızlara kızların görünüp kaybolduğu. Girip çıkanların "Kış kış cinler kış kış!" demelerine rağmen. Destur çekenden tutun da Nas'ı, Felak'ı arka arkaya okuyarak koşanların bile dillerinin tutulup akıllarını unutarak çıktıkları, hoca hacı gezdirildikleri hâlde zinhar dillerinin açılmadığı, akıllarının gelmediği... Hatta hatta durup dururken ağzı yüzü eğiliverenlerin o gece o köşke girip çıkarken çarpılıverdikleri rahatça konuşulur da kendini bilip mübareğe yüz sürenlerin o sokaktan geçmedikleri, geçmeyecekleri de bilinirdi... Düşlerimizle korkularımız aynı anda kamçılanır, her yeni gün yeni bir plan için buluşur ertesi gün başarısız olup kimselere ses etmezdik... Ama bir gün o damağı kanırtıp, o falağı düşürecek, köşke sızıp "Üç Kızlar"ın çığlıklarını duyacaktık...

"Bir daha anlatsana!" derdi arkadaşlarım. "Ne olmuş? Nasıl yanmışlar?" Babaannemin dizine oturtup ağlayarak anlattıklarını yinelerdim onlara. "Zamanın behrinde..." Babaannemden, dedemden çok çok önce olmuş bunlar. "Kadı zamanlarından..." derdi. "Tanzimat'tan önce. Bu Kadı Kişi kızların babası imiş. Anneleri yok. Şehrin ileri gelenlerinden. Köşk de köşk kadılara layık. Kadı Kişi Osmanlı'nın Osmanlı olduğu zamanlardan. Miras davalarına, boşanmalara bakar. Makamında naipleri. Köşkünde hizmet edenleri var... Bastonunu yere vura vura yürüyen bu kerli ferli adam kızlarını pek sever de kimselere vermezmiş. Bir baba üç kız mutlu mesut refah içinde yaşar gider, gül lale bezeli köşkte ömür geçirirlermiş. Görenler, bilenler, sezenler bu mutluluğun hükmünü üç vakte bağlamışlar. Ya üç gün... Ya üç hafta... Ya üç ay... Ya üç yıl... Ya üç asır...

Üç gün geçmiş. Üç ay da. Üçüncü yılın sonunda…" der susardı babaannem. Susar ağlardı… Ağlamak değildi onunki! Kim ah ettiyse, kimin nazarına geldiyse, kimin gözü değdiyse gözü çıksındı. Sonra uzun uzun durur, gözlerini siler ve "Duman adı oradan kaldı." derdi… Hâlâ da bir duman tüter. "Tütmez." diyen yalan der. Bilen, kendini bilen hem o kara dumanı görür hem o kokuyu alır hem de o çığlıkları duyar. "Duymayanı, görmeyeni, tütmeyeni körnami say gitsin!" derdi… Duyulmaz mı nasıl duyulmaz? Görülmez mi nasıl görülmez? Koku burun direklerini kırmaz mı nasıl kırmaz? Böyleyken böyle olmuş oğlum ne görmüş ne duymuşlar da körpecik kızlar yanmış gitmiş köşkün yalnızlığında… Kimi de der ki asır sonra... Üç asır. Bilmem hangi zamana tekabül eder ama kızların yandığından öte dillere destan güzellikleri kalmış geriye… Üç kız... Üç su damlası... Üç pembe bulut... Üç şifalı leylak dalı... Üç yılkı, bu dağların yılkısı, gem vurulmaz, özgür. Üç su kuşu... Üç turna... Üç tavus... Üç ay... Üç güneş... Üç dünya… Üç ateş… Üç duman... Üç sızı ve üç sonsuzluk… Adları, sanları, namları kaldı gitti sonsuza. Anamdan bana. Benden sana. Senden hem avradına hem kızına…

O bahçenin ağaçlarında envaiçeşit bülbül ötermiş. Şimdilerde de var, derler. Bülbül sesiyle kızların sesi ayrı değilmiş. Bir pınar çıkarmış tam orta yerinden. Kuyunun olduğu yerden. Kızların sesini güzel yapan bu su imiş meğer. Su insanın sırrı derler. Bu su başka su imiş. Kalubeladan kalma… Su ateşi söndürür ya bu sefer söndürmemiş, üğlü kalmış bahçenin orta yerinde de biriktiği yerin üstüne şimdiki kuyuyu yapmışlar. Kuyu sonradan, köşk sonradan, kapılar bacalar da ama ateş hâlâ yanar. İsli, derler iç merteklere. Koku, o koku şehrin bağrına işledi kaldı hasılı.

- Kim yakmış babaanne?

- Bilmez kimse. Birden almış vermiş derler.

Suyunki duruluk. Ateşinki kül… Kül olmuş derler sonra. Kül… Kül Köşkü diyenlerin derdi benim derdim. Kadın kısmı der Kül Köşkü diye. Kimisi de melek olup uçup gitmişler yananlar kuş imiş. Envaiçeşit bülbül. Kanadı olan uçamamış da. Kanadı olmayana kanat vermiş Yüce Tanrı… Ondan kelli bin bir türlü hikâye yazılmış durmuş bu zamana kadar. Bundan kelli yazacakların da vebali boynuna gayri…

Kapılar bitekmil kapanıvermiş. Önce kara bir duman. Ateş gören olmamış. Yanmadan tütmüş diyenlerle gözlere perde inivermiş de kimseler alazın harını görmemiş diyenler de olmuş. Olmuş da olmuş. Olası varmış demek… Olası olanla olacak olana Tanrı eli değer. Neme lazım gerisi lafü güzaf… "Üç Kızlar"ın çığlıkları arşıâlâya değmiş değmesine de Kadı Kişi'ye haber varasıya köşk kül olup göğe savrulmuş… O esnada Kadı Kişi çetrefil bir davaya bakarmış ki ne çetrefil. Cin Ahmetlerin köşküne hırsız giresiymiş de hırsızın kadın olduğu söylenesiymiş. Kadı Kişi, vekil mekil dinlememiş iki naibini de yanına alıp bizzat gitmiş Cin Ahmetlerin köşküne. Varasıymış ki mutfak kısmında ocağın önünde bir ıslaklık. Kadın da yanlarında keşfe dâhil edilmiş "Ben girmedim

Kadı Ağa. İftira ederler!"den başka kelam yokmuş ağzında. Sorular sorulardan sonra ıslaklığa eğilip koklamış Kadı Kişi ve ıslağın toprakta bıraktığı iz hasebiyle içinden vermiş kararını. O vakitmiş işte göğü bir duman havayı bir yanık kokusu kaplamış. Kadı Kişi hâlâ burnunun direğini kıranın peşindeymiş. "Bu," demiş "sidik kokusudur". "Köşke giren buraya işemiş." "İşemiştir! İşemiştir!" demiş naipleri bir ağızdan. "Kadın sidiği midir, erkek sidiği midir?" tartışması sürerken Kadı Köşkü'nden yükselen kara dumanın isi yağmaya başlamış üzerlerine... Olanlar kalbine dammış gibi son noktayı koyuvermiş Kadı Kişi. "Bu," demiş "kadın sidiğidir". "Çömelerek işenmiş..." Dönüp herkes kadına bakmış. "Tutamadım ocağın önüne ediverdim Kadı Efendi!" deyivermiş kadın da. Keşif için hırsız kadının evine varmaya karar kılıp yürüdükleri esnada kara haber ulaşmış Kadı'ya! Kadı Köşkü'ne sürülmüş atlar dörtnala. Naiplerse Cin Ahmet'in köşkünden çalınanları hırsız kadının evinde arayıp bulmuşlar... Ne garip tecellidir ki şehrin kadısının köşkü ile Cin Ahmetlerin köşkü şehrin iki ayrı kapısını tutar imiş. Biri giriş, diğeri çıkış. Bir kapının rızkı geri verilirken diğerinin rızkı sonsuza kadar kesilmiş... Kızlar yanmış gitmişler anam derdi babaannem. Ne duyan ne gören ne yetişen olmuş. Ne de Kadı Kişi'den geriye kalan... Bu şehirden varmış gitmiş adam. Acıya dayanamamış. Köşk, bahçe, varlık, variyetin kime kaldığı belli değil... Vakıf malına diyenler de var. Uzak uzak bir akrabası çıkıp gelesi de varlıksız bir aileye bağışlayası diyen de... Diyen çoğalır böyle vakitler, bilen de, bilmiş de. En çok bilmişten korkacaksın... Vakitler geçmiş. Gidenler, gelenler, sezenler olmuş... Kadı ardına bakmadan gitti diye varı yoğu köşkte kaldı sayıp talana kalkanların başına neler gelmiş neler... Malıs altında çil altın arayanlar çarpılmış. Mahzeni delik deşik edip küplerde ziynet arayanların, akılları gitmiş, dilleri lal olmuş...

Sen sen ol kıyısından bucağından geçme o köşkün!

...

Mavi kapıya ulaştık. Şipdüşeni yokladık. Ses yok. Yokladık ses yok. Çuvaldızla kanırttık ses yok. Kapı direndi biz direndik. Bir vakit sonra tık sesi ve şipdüşen oynadı. Kanırtmaya devam edip biz ile yokladık. Sonra falağı yerinden oynatıp tığ ile kaldırdık. Tak! Falak kalktı. Kapı açıldı. Mavi kapı. Sır kapısı. Yüreğimiz ağzımızda. Elimiz ayağımız tir tir titriyor ama vazgeçmedik. İtekleye itekleye sığabilecek kadar araladık. Sonra koyu bir karanlık ve aşağıya doğru yuvarlandık. Aşağıya... Daha aşağıya... Ses... Koku... Korku! Mahzende olduğumuzu düşünüyor ama sesimizi çıkaramıyorduk. Ellerimiz birbirine dokununca kalbimiz duracak gibi olup yine susuyorduk... Dakikalarca debelenip durduk ama karanlıktan kokudan ve korkudan başka ses yoktu. Sadece bir şıp sesi, duyulmaz uzaklıktaymış gibi karanlığa değip kayboluyordu... "Su sesi!" dedi birimiz. Ben demedim! "Susss!" diye kolunu cimcikledi diğeri. Dört kişiydik. "Su sesi!" diyen buradaydı. "Sus!" diye kolumun üstünden diğerinin kolunu cimcikleyen de. Dördüncüden ses yok! Adını yavaşça ünleyip sustum. Diğerleri de sustu ama o yoktu. En küçüğümüz ve kız olanımız. Aramızdaki tek kız oydu... Kızlar

daha korkaktır diye ses etmediğini düşünüp elimizin değdiği yerleri yokladık. Yoktu. Ya hiç yuvarlanıp aşağıya/mahzene düşmemişti ya da… Üç Kızlar Köşkü! Üç kız.. Üç ses… Üç çığlık… Anlayınca bağırmaya başladık. Bağırdıkça şıpırtı çoğaldı ve ayaklarımıza serin bir ıslaklık dolandı. Bir yerlerden su geliyor dedi en küçüğümüz. "Çoraplarım ıslandı lan!" dedi diğeri. Ben sustum! Belime kadar ıslaktım, korkuyordum, üşüyordum ama en büyükleri bendim… Sonra bir gürültü koptu. Seslerin içinde başka sesler vardı. Çatırtılar, çıtırtılar. Düşmeler ve et kokusu… Birbirimize sarılıp ağlamaya başladık. Sarılınca tamamen ıslak olduğumu fark edip iyice bağırmaya başladılar… Babaannemin sesi kulaklarımda yankılanıyordu. "Köşkün kıyısından köşesinden geçmeyin haaa!" "Sakın ha!" diyordu arkasından annem… Kıyısında köşesinde değil babaanne. Köşkün tam içinde. Hatta dibindeyiz… Gürültü çoğaldı. Yanık çatı kütür kütür kopup dökülüyordu. Mertekler, kalaslar, olanlar, olmayanlar köşkün içine düşüyordu… Biz mahzendeydik. Bu iyi değildi ama. Tüm ağırlık üzerimizdeydi. Her şey dağ gibi yığılınca bizi burada kimseler bulamaz, göçük altında kalırdık. Ağlıyor. Bağırıyorduk. Altımıza bile ettik ama kimseye duyuramadık… Son duyduğum büyük bir gürültüydü ve buz gibi suyun içinde kaldık… Gözlerimizi açtığımızda üç gün geçmişti. Üç kayıp gün, üç kayıp kız... Bulundukları gün üç sadaka verilmiş üç oğlan çocuğu. "Şükürler olsun üç gün uyudunuz!" dedi herkes ama kimse kızmadı. Bu çok garipti. Anlaşılmazdı. Hâlâ da bunu anlayamam… Aynı gün köşke giren başka adamlar, mahzeni tutan merteklerin dibini kazınca ne var ne yoksa başımıza inmiş ki biz çocukların köşke girdiği değil de bahçede oynarken yıkıntıların altında kaldığımız düşünülmüş. Şükür ki öyle düşünülmüş, yoksa kaybolan kız çocuğunun ahvali bizden sorulacaktı… Ne duyduk, ne gördüysek unutmayı ve birbirimizle görüşmemeyi seçtik… Ta ki ben dün o sesleri duyuncaya kadar... Ve o kokuyu... Ve o korkuyu…

Köşk yıkılmış, yerine yüzlerce dairenin sığdığı apartmanlar yapılmış, dairelerin birine de ben oturmuş, çocuklukta dibini deşelediğimiz köşkü çoktan unutmuştum. Unutmuştum da. Onlar hatırlattılar. Sesle. Kokuyla. Korkuyla geldiler. Dillerinde bir türkü. Ellerinde yok mumlar. Işık, ışık dolandılar, doladılar, tanıdılar, sordular. Sessizce dinledim. Utandım. Ağladım. Çocuk zamanların utancı dolandı boynuma. Seslerini kırk yıl sonra duymuştum üçünün. Utancım "Dördüncü Kız"dı. O bizim en küçüğümüz ve kız olanımızdı…